

نامه یه ک: له عهلی فهتاح دزه ییه وه بو مه لا خه لیلی موخلیس

دوورکه وتنه وه یدا له (دووسه ره) نامه ی شیعیری بو ره وانه دهکات و بیره وه ری ساته وه خسته به پیته کانی رۆژگاری ده خاتوه یاد.

له باسی گوندی (دووسه ره) و ژیان و گوزهران و نهو دۆستایه تیبیه به هیتزه دا موخلیس له چامه ی «ولات هه ی ولات» دا ده لئ:

**که جیتی ئیدارم بوو به دووسه ره
زۆر سهر توله ی کرد نه ک به دووسه ره
گهرچی ناسازبوو له لای ناسازان
نه ما زۆر سازبوو بو نه هلی رازان
نه هالی ویتدهر قه ومیتکی چاک بوون
ده تگۆت بو به ههشت ئیجاد کرابوون
عه بدولفه تاح- بوو ئاغای خوش میتروبو
فه تتاحی قوفلی نه بوایی ختیر بوو
دوو کوری هه بوو کور ده بی وایی
ئاو قهرانی وان زه حمه ت په یدا بی
(عه لی و نه حمه د) ن گه وره و بچوکیان
به و ته رتیبه به هه ره وه کو گۆتران
له بو پیشکه وتن چوست و چالاکن
زۆر سینه ساف و زنده دل پاکن
میلله ت په روه رن به روح و به گیان
چاو نه ترووکتین له رۆژی مه یدان**

پیتوه ندی نیوان «عه لی فه تاح دزه بی» و «موخلیس» پیتوه ندی کورو باوکایه تی بوو، له بیرمه که (۱۶/۷/۱۹۸۵) له چله ی موخلیس له هۆلی رۆشنبیری کۆرپتکم سازداو له لایه ن (مه حموود زامدار) وه سه ره پرشتی ده کرا، یه کتی له ئاماده بووان خوالیخو شبوو عه لی فه تاح دزه بی بوو، که هه لسا یه سه ری بی و گوتی: «تا موخلیس له ژیاندا ما بوو. هه ستم به وه نه ده کرد که بی باو کم، به لام ئیستاکه و هه ست ده کم که خوشه ویستترین که سم لی دابرا».

پاش نه وه ی موخلیس له (۱۹۴۳-۱۹۴۴) ئیجازه ی مه لایه تی له لایه ن مامۆستا مه لا سالتحی کۆزه پانکه له مزگه وتی ته کیه ی شیخ نوره دین له هه ولتیر وه رده گری، ئیتیر له گوندی دووسه ره ی فه تاح ئاغای ده بیته مه لا و مورشیدی ئایینی و سالانیکی زۆر له م گونده دلگیره ده میتیته وه تا له سالی (۱۹۷۵) به یه کجاری دووسه ره به جتی دیلی و روو له مزگه وتی شیخ مسته فای نه قشبه ندی دهکات له هه ولتیر.

فه تاح ئاغای دووسه ره که باوکی عه لی فه تاح دزه بی شاعیره، پیاویکی رۆشنبیرو نه ده ب دۆست بوو، زۆریه ی شیعه رکانی هه زره تی نالی و کاکی هیرانی و وه فایی نه زهر کردبوو، وه ک ده لئین رۆژانه چهند جاریک شیعیری «شیرین ته شی ده رتسی» له مه جلیسی دۆستان ده خوینده وه هه ره له بهر خاتری خوشه ویستی نه م زانه ش بو نه و شیعه ره، موخلیس شیعیری (که قاره قاری مه رهات) ی نووسی، دۆستایه تی نیوان نه م دوو زاته نه وه ونده به هیتز بوو که به ده گمه ن له یه کتر جیا ده بوونه وه، تا نه و راده یی هه ردووکیان وه سیه تیان کرد له دوای مردن گۆره که یان له ته نیشته یه کتر بیت، له سه ر گردی (پیرداود) به رامبه ره به گوندی دووسه ره. نه وه بوو وه سیه ته که یان به جتی گه یاندن و تا هه تابه ئاوێزانی یه کتر بوون.

له نیوان نه و خوشه ویستی و ریزو میهره بی کۆتاییه دا، عه لی فه تاح دزه بی شاعیر چاوی بو ژیان هه لئینا و به رۆحیتکی کوردانه په روه رده بوو، له حوجره ی مزگه وت و له دیوه خان هه رده م له ته نیشته موخلیس داده نیشته و شیعه رکانی ده خوینده وه گوتی له ئامۆزگارییه کانی ده گرت، تاراده یه ک (عه لی و نه حمه د) ی فه تاح ئاغای (حه مه ده مین و مه حمه د و ته ها) ی کورانی موخلیس به یه که وه وه ک برا له یه ک ختیزان گه وره بوون، بو یه عه لی فه تاح دزه بی له شیعه رکانیدا نه و خوشه ویستییه ی موخلیسی فه رامۆش نه کردوه وه له زۆر جیگادا به یه پیری ستایشه وه ناوی دینی و ته نانه ت له رۆژانی

عهلی فه تاح دزه بی رادهی خو شه ویستی خو ی بو
موخلیس و گوندی دووسره بهم شیوهیه دهرده بری:

دووسره گهر تو نه بویتایه لهوی
دور نه بوو چاوم نیتر پیتی نه کهوی
کزی یارانم نه میستا که ده لئین
کونده بوی تیدا شو و رۆژ دهرهوی
هر ولاتیک خو شه ویستی لی نه ما
قوت گولی میهر و هفایی ناپشکوئی
ییک دلۆبه که رۆژا ناوی پروان
له دلان، درکی جه فای بی دهروی
هینده ژهنگی بی وهفایی گرتوه
دل سپی نابیتته وه سر له نوی
نم دلئی من وه کو مه نسووره مه گهر
خوینی لی دهرۆژی و له گهل حدق دهروی

هروا له شوینتیکی دیکه دا ده لئ:

به راستی شاعیرتیکی بی میساله موخلیسی خۆمان
به راستی راپهرتیکی شاره زای رتی عشقی یه زدانه
مه لایه، گوشه گیره، حاجییه، سنجاوییه تیره
به لام خوش تبع و پهروه دهی ههواو خاکی دزه بیانه

(عهلی فه تاح دزه بی) نهوکاتهی که له سه ره تای سالانی
شهسته کان قایقیمی پینجوین بوو، هه ردهم دلئی لای
موخلیس و گوندی دووسره بوو، بۆیه نه م
خۆ شه ویستییهی له دوو توتی نامه یه کی شیعری دهر بری و
له (۱۹۶۱/۱/۲۹) له پینجوتینه وه نامه یه کی بو
موخلیس په وانه کرد و ههستی خو ی به رام بهر به و
دور که و تنه وه یه دهرده بری و گله بی و گازاندهش له دۆست
و براده ران ده کات و به بی وه فایان له قه له م ده دا،
واپیده چی دلئی ره نجایب و له بی وه فایان زه مانه بیزار بی،
به لام هه ر خو شی له کوتایی نامه که یدا ده لئ: «هه ر چه نده
سه رتا پیا نقوومی نه گبه تم، به لام من زیری بی غه شم و
نارزم».

بو مامۆستا موخلیس

«حاجی مه لا خه لیلی سنجاوی»

موخلیسا ئای چه ند په شیوو عاجزم

دور له یارانی وه فادار زۆر کزم

ساله که تاگام له نه حوالتان نییه

عومره که دوو چاری دهر دی پایزم

شهر مه زاری با وه فایی ئیوه مه

سهیری بۆین رهش بووه پرووی کاغه زم

ئهی خه زینه ی پر له که نجینه ی وه فا

بی به شم، ریم ده که میکت لیدزم

بی وه فایی بوو به نه خلاق ی زه مان

کتی دهر پرسی کوانی دۆست و کو اخزم

نه وکه سه ی پارووم ده نایه ئیو ده می

پیم ده لئ رۆژ وایه وه ک سه ک ده تگه زم

تف له نه خلاق و رهوشتی نات هواو

تف له دنیای ناله بارو ناله زم
گوئی مه ده به زمی زه مانه چاره که م
کتیو به له قه ی پیای کهر نابن نرم
که رچی سه رتا پیا نقوومی نه گبه تیم
مه عده نی زیری خولا سه م نارزم

تا: جهلال سنجاوی

په راویزو سه ر چاره کان:

۱- عهلی فه تاح دزه بی: له سالی (۱۹۲۸) له گوندی
دووسره ی سه ر به ناحیه ی قوشته په هاتۆته دنیا وه.
له سالی (۱۹۴۸) قۆناغی دوانا وهندی له هه ولیتر ته واو
کردو وه و پاشان سالی (۱۹۵۸) کۆلیژی مافی له دیمه شق
ته واو کردو وه. له ژبانه ی چه ن دین وه زیفه ی دیوه وه ک
به رتیه بهری شارۆچکه ی برادۆست و قایقیمی شارباژیرو
دهر به ندیخان.

له سالی (۱۹۷۴) دهستی له کاری وه زینی کیشا وه ته وه
و پیوهندی به شوژی کورد کردو وه. له سالی (۱۹۷۵)
دیسان گه راپه وه وه وه زیفه و بو شاری (دیوانیه)
گویتزرا وه ته وه. له سالی (۱۹۸۳) خانه نشین کرا وه.
له سالی (۱۹۹۲) به نه خو شی شیر په نجی قورگ گیانی
پاکی سپار دو وه، دیوانتیکی شیعری له پاش به چی ماوه
به ناوی (خروشان و پامان) جگه له چه ن دین وتارو
بلا و کرا وه دهر یاره ی وه رگیزان و لیکۆلینه وه ی میژووی و
ئه ده بی. به م دواییه ش به ریز «به ک شاکر عه بدوللا»
پروانامه ی ماسته ری له سه ر شیعره کانی عهلی فه تاح
دزه بی وه رگرت، نامه که ش به ناو نیشانی «عهلی فه تاح
دزه بی (۱۹۲۸-۱۹۹۲) شاعیرو نووسه ر» بوو
که به سه ره ره شتی دکتۆر ئیبراهیم ئه حمه د شوان پیتشکه ش
به کۆلیژی ئادابی زانکۆی سه لانه دین کرا.

۲- موخلیس: ناوی حاجی مه لا خه لیل کوری فه قی
په سوول کوری حاجی مسته فایه و له خیل گه وره ی
سنجاوییه، له سالی (۱۹۱۰) له ده شتی قه راج له
په شمالان له دایک بووه، شاعیرتیکی به رزو به توانا بوو،
دیوانتیکی گه وره ی ده ستخه تی له پاش به چی ماوه، له
(۱۹۸۵/۶/۵) کۆچی دوایی کردو وه. له سالی
(۱۹۸۹) دکتۆر ئیبراهیم ئه حمه د شوان پروانامه ی
ماستهری له شیعره کانی موخلیس وه رگرت به ناو نیشانی:
(دیوانی موخلیس، باغی لاوان لیکۆلینه وه و
ساگر دهنه وه).

۳- خروشان و پامان- دیوانی شیعهر- عهلی فه تاح
دزه بی- ۱۹۸۷.

۴- دیوانه ده ستخه ته که ی موخلیس که له لایه ن
مامۆستا مه لا تاهیری که نداره قه لی پارێزرا وه.